

บูชาเจดีย์ทรายแก้หลัง

ในกรณีที่บ้านเมือง วัฒนาอาราม หือแม้กระทั่งครอบครัวเกิดภัยพิบัติต่างๆ นานา ดังที่ตำราล้านนาโบราณกล่าวว่า "...คือว่าบ้านเมืองก็ดี วัฒนาอารามก็ดี บ้านของห้องหอก็ดีเกิด อุบาทว์มหาดใหม่เกิดพยายีทั้งวอลนตรายตกยึดใหญ่ยึดหลวง หือเรื่องบูชาเจดีย์ทรายแก้หลัง เสียเหอะ" เมื่อประสบภัยเช่นนี้จึงต้องมีพิธีกรรม "บูชาเจดีย์ทรายคู่อายุ" เพื่อแก้ไขให้สิ่งเลวร้ายกลับกลายเป็นดี ซึ่งตามพิธีจะมีรายละเอียดในแง่การปฏิบัติดังนี้

๑. จัดเตรียมเครื่องกำนัลครุแก่ผู้ประกอบพิธีอันได้แก่
 - ดอกไม้ธูปเทียน ๘ กรวย
 - เมี่ยงบุหรี ๘ กรวย
 - เบี้ย ๑,๓๐๐
 - หมาก ๑,๓๐๐
 - ผ้าขาว และผ้าแดงอย่างละ ๑ ชิ้น
 - ข้าวเปลือกข้าวสารอย่างละ ๑ กระตุง
 - เทียนน้ำหนัก ๑ บาท และน้ำหนัก ๑ เพ็อง อย่างละ ๑ คู่
 - เทียนเล็ก ๔ คู่
๒. ก่อเจดีย์ทรายขึ้น ๔ องค์ ไว้ใต้ต้นโพธิ์ในวัด แล้วปักตุง และข่อ (ธงสามเหลี่ยม) ทุกองค์เจดีย์
๓. จัดแท่นบูชาขึ้นจำนวน ๔ แท่น ซึ่งจะทำแท่นคล้าย ๆ กับแท่นท้าวทั้งสี่ แต่เพิ่มชั้นล่างขึ้นอีก ๑ ชั้น ๔ แท่น โดยแท่นแรกบูชาพระอินทร์ แท่นที่สองบูชาท้าวธตรฐ แท่นที่สามบูชาท้าววิรุฬหก แท่นที่สี่บูชาท้าววิรูปักษ์ แท่นที่ห้าบูชาท้าวเวสสุวรรณ ส่วนชั้นที่สอง แท่นทิศตะวันออกเทพผู้รักษาสถานที่บ้านเมือง แท่นทิศใต้บูชาพระนพเคราะห์ แท่นทิศตะวันตกบูชาฤๅษีพิศาส และสรวลสัตว์วันนา แท่นทิศเหนือบูชาพระปัทมเทพบุตรผู้รักษาดูกาลทั้งสาม แท่นกลางสุดบูชาพระแม่ธรณี
๔. จัดเตรียมสังฆทานจำนวน ๑๑ ชุด เพื่อบอกให้อาจารย์ผู้ประกอบพิธี ถวายพระพุทธรูป และถวายพระสงฆ์จำนวน ๔ รูป
๕. จัดให้พระสงฆ์นั่งบริเวณหน้าเจดีย์ ๔ ที่นั่ง

เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะเริ่มพิธีด้วยการบูชาครูก่อน จากนั้นจึงกล่าวคำไถ่การว่า

ศาตุ โขนโต เทวสังฆาโย	ข้าแต่เทพบุตร
เทวดา	เทวดาอันรักษา
ฐานะที่นิมวลหมู่	พระนพเคราะห์
หาญหาต้าว	ครุฑนาคน้ำเตา
ตำได้	หมู่อันรักษาไค
ว้ออาณา	ภูน้อยใหญ่อิงชาย
กะเจดีย์ชาย	น้อมน้อมมายังวาส
เหลือหลาย	ปักตะขัคคังทุ่งข่อ
พร้อมโกชนะปัจจยหลายสิ่ง	บุพผณาสถิงกรรม
ทั้งผาลาข้าวต้มข้าวหนมขูอัน	ลูกส้มของหวาน

ท่ากมลมิ	ขอท่านจูงมีเมตตาขมชื่น เครื่องสักการะอันขุมเราหากยอถวาย	ปิดตีนรับเอา แล้วจูงมีไมตรีผาย
แผ่ขุณา	ยังผูกหมุ่ข้าทั้งหลาย หื้อได้พ้นโรคาพยาธิ	ขุน้อยใหญ่ตัวตน ไภยะอุบาทว์ชู
ประการ	คือน้ำขุนแดง เลือด แลรุ่ง	พุงมาในอากาศ
กลางหา	มีทั้งดาวบินผีพุ่งไต้ น้ำป้อเดือดเป็นควัน	สรีไบไม้ขบงอ หันเหือพระเจ้า
ออกก็ดี	พระเจติยะดินดอยยะแดกรอยมี	หันทั้งผีพรายผีสะ
วายลอง	ผีม้าบ้องผีเหงาผีเปรตผีราส์พะผี	แลเสื่อหมีผีป่าข้าง
ร้ายงูร้าย	คนเจ็บเปนมลายตายง่าย	ผู้ข้าทั้งหลาย
ขอเชิญมะเหล็กขา	อะเปสักขาเทวดาคณาเจ้าชูระองค์	จูงลงมาบำบัด
กำจัด	สัพพะอุปัทวะภัย	ในกาละบัดนี้ยามนี้
แต่เตือะ	ทุกขะโรคะภะยา เวรา	โสกา สัตตุ อุปัท
ทะวา	อะเนกา อันตะรายาปี ขะยะสิทธิ ธะนัง ลาภัง ลาภัง	วิมลสันตุ จะ เตชะสา โสติถิ ภาคุยัง สุ
ยัง พะลัง	สิริ อายุ จะ วัฒน ไถ จะ	โกคัง วุฑฒิ จะ
ยะสะ วา	สะตะวัสสา จะ อายุ จะ กล่าวจบแล้วเข้าสู่พิธีเจริญพระพุทธมนต์ของพระสงฆ์ จบแล้วให้เจ้าภาพ	ข้าะสิทธิภะวันตุ เมฯ

ประเคนสังฆทาน พระสงฆ์อนุโมทนาเป็นเสร็จพิธี.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่